

Краєвський. – К. : Радянська школа, 1964. – 220 с.

6. Краєвський Р.Г. На допомогу батькам дітей з розладами мови / Р.Г. Краєвський. – К. : Радянська школа, 1951. – 48с.

7. Краєвський Р.Г. Про розвиток слуху і мови в глухонімої дитини в умовах позашкільної роботи / Р. Краєвський // Збірка “З досвіду роботи дитячих будинків м. Києва. – К., 1940. – С. 47–50.

УДК: 371.937

Н. Ю. Колесниченко,
кандидат філологічних наук
(Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова)

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ КАР'ЄРО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розширення зон міжкультурної комунікації та інтенсивного розвитку європейського й національного ринків соціальних послуг (міжкультурних, інтелектуальних, перекладацьких, освітніх, виховних) роботодавці виділяють як найбільш актуальну проблему підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери іноземних мов, передусім бакалаврів романо-германської філології. Це, насамперед, пов'язується із набуттям ними особливо важливої для суспільства ринкової економіки професійної характеристики особистості – конкурентоспроможності.

Актуальність проблеми дослідження. Сучасний стан розвитку європейської освітньої й мовної політики (Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference; European Language Portfolio: Principles and Guidelines), а також теорії та практики шкільної іншомовної освіти значно активізував проблему оновлення змісту, форм і методів професійно-педагогічної підготовки бакалаврів романо-германської філології, які навчаються у вітчизняних вищих навчальних закладах. Проте успішна реалізація цих завдань наштовхується на певні труднощі, оскільки остаточно не розроблені концептуально-методологічні та організаційно-методичні засади модернізації їх вищої лінгвістичної та іншомовної педагогічної освіти. Тому завдання подальшої модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології згідно з новими європейськими вимогами перетворюється на одну з найбільш актуальних проблем вищої лінгвістичної школи.

Метою статті є обґрунтування концептуальної моделі модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології на засадах кар'єро зорієнтованого підходу.

Аналіз публікацій з проблеми дослідження. В останні роки дещо активізувалися дослідження, що стосуються пошуку необхідних, достатніх і більш ефективних педагогічних умов, які забезпечують вдосконалення

професійної підготовки студентів факультетів романо-германської філології та іноземних мов класичних, гуманітарних та педагогічних університетів. Дослідження вчених проводяться за такими напрямками наукових розвідок: теорія іншомовної лінгвістичної освіти (Н. Бідюк, М. Ветчинова, Н. Гальскова, І. Зимня, Л. Демчук, К. Касаткіна, В. Комісаров, Л. Латишев, Р. Мінъяр-Белоручев, Р. Мірам, О. Тарнопольський, І. Халєєва, М. Цвіллінг, К. Шапошников); концепція іншомовної педагогічної освіти (В. Гаманюк, О. Кузнецова, А. Гребенщикова, М. Князян, Н. Комісарова, С. Ніколаєва, С. Скидан, Т. Яблонська); концепція комунікативної іншомовної освіти (О. Китайгородська, Р. Мільруд, Є. Пассов, В. Скалкін, О. Смирнова); теорія міжкультурної комунікації (І. Бим, Н. Гез, В. Сафонова, С. Тер-Мінасова); концепція інтегративного підходу до навчання іноземних мов (І. Айнутдинова, Г. Борозенець, І. Крестинський); теорія професійної підготовки вчителів іноземних мов (І. Мартинова, С. Ніколаєва, М. Соловей, Н. Осипова); положення щодо освітньо-професійної підготовки бакалаврів у закладах вищої освіти (Т. Камоза, Ж. Каппушева, В. Корнієнко, О. Краковська, І. Пасинкова, О. Пашкевич, М. Рахмонкулов, О. Чернега, Ю. Якименко).

Натомість, у сучасній теорії немає єдності думок науковців щодо визначення дієвих стратегій та певних векторів модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології, що становлять предмет спеціального науково-педагогічного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Здійснюючи соціологічне опитування викладачів та аналізуючи нині діючі навчальні плани і програми з циклів дисциплін загально-гуманітарної, соціально-економічної, фахової та психолого-педагогічної підготовки бакалаврів романо-германської філології, ми намагалися з'ясувати, які наскільки вони сприяють професіоналізації їх особистості та набуттю готовності до ефективної професійної діяльності в змінених, ринкових соціально-економічних умовах розвитку суспільства, зокрема формуванню в них такої якості, як конкурентоспроможність. У цьому ми слідували за настановами дидактики вищої школи [3, с. 45], які наполягають на дотриманні принципів науковості, зв'язку навчання студентів з реальною практикою, професійної спрямованості змісту і способів викладання всіх навчальних дисциплін, які забезпечують спеціальність майбутнього фахівця.

З огляду на вимоги принципу професійної спрямованості, пізнавальна діяльність бакалаврів романо-германської філології як майбутніх філологів, організаторів міжкультурної комунікації та шкільної іншомовної освіти, повинна бути адекватною їх майбутній професійній діяльності, відтворюючи в собі її важливі риси, алгоритми мислення й комунікативної та соціальної поведінки, а також способи вирішення типових і нестандартних професійних задач та ситуацій. Це можливо, як наголошував А. Вербицький [1], якщо викладати зміст навчального предмета не в логіці відповідної галузі науки, як це передбачено за традицією, а в логіці завдань майбутньої професійної діяльності фахівця та актуальних освітніх і професійних потреб студентів. Крім того, результати професійно спрямованої розумової й практичної діяльності майбутніх фахівців слід упроваджувати "тут і тепер" для того,

щоб вони були засвоєні до набуття ними індивідуального досвіду й успішно застосовані в життєвій, суспільній і професійній практиці [1, с. 34].

У зв'язку з цим програмний матеріал загальнонаукових, загальногуманітарних, соціально-економічних і спеціальних дисциплін було проаналізовано щодо висвітлення в ньому широкого кола питань, які стосувалися:

- специфіки особистості сучасного фахівця-бакалавра романо-германської філології (зокрема, як суб'єкта міжкультурної комунікації та перекладача, організатора шкільної іншомовної освіти);

- нових вимог до його професійної діяльності й лінгвістичної компетентності в сфері міжкультурної комунікації, шкільної іншомовної освіти й перекладацького сервісу;

- перспектив розвитку міжнародного й національного ринків інтелектуальних, освітніх та перекладацьких послуг як провідних сфер професійної праці фахівців-бакалаврів романо-германської філології;

- способів їх особистісно-професійного й кар'єрного зростання в умовах загострення конкуренції.

Крім того, ми проаналізували наявність необхідних для впровадження принципу професійної спрямованості базових форм організації діяльності бакалаврів романо-германської філології як майбутніх суб'єктів міжкультурної комунікації та перекладу, а також організаторів шкільної іншомовної освіти, в рамках кожної навчальної дисципліни їх професійної підготовки. Серед них урахували поради А. Вербицького, перевагу було приділено таким формам, як-от:

- навчальна діяльність бакалаврів академічного типу з провідною роллю лекції та семінару;

- квазіпрофесійна діяльність (сюжетно-рольові, імітаційні та ділові ігри та інші ігрові форми, що залучають до сфери професії філолога, перекладача, викладача іноземних мов);

- навчально-професійна діяльність під час проходження спеціальних і виробничих практик [1, с. 48].

Як відомо, однією з дієвих організаційних форм професійної підготовки є різновиди виробничої (діалектна, перекладацька, педагогічна) практики бакалаврів романо-германської філології, які в реальному процесі бакалаврату використовуються не завжди належним чином. Але кожен з видів виробничої практики, перелік яких можна значно розширити, містить у собі такі можливості для підвищення кваліфікації й професіоналізму особистості, а саме:

- актуалізує теоретичні знання бакалаврів романо-германської філології, забезпечуючи їх практичне застосування при виконанні різноманітних функціональних видів усної та письмової іншомовної комунікативної й перекладацької діяльності;

- формує переконання і потребу у використанні найбільш сучасних (інформаційно-комунікативних) технологій для пошуку й обробки іншомовної інформації, її перекладу в процесі оволодіння предметом професійної діяльності, зокрема в ситуаціях усного (послідовного, синхронного) чи письмового перекладу;

– встановлює і зміцнює зв'язки теоретичних знань, одержаних бакалаврами романо-германської філології в ході вивчення суспільно-політичних, спеціальних і психолого-педагогічних дисциплін, з досвідом їх практичної діяльності в ролях суб'єкта міжкультурного спілкування, мовного консультанта, усного перекладача (як гіда чи секретаря-референта) і письмового перекладача;

– знайомить бакалаврів романо-германської філології з сучасним станом розвитку сфери міжкультурної комунікації, розгалуженої системи індустрії перекладу, ринку перекладацьких послуг та відповідного сервісу, інформаційного й перекладацького бізнесу і т.д.;

– виробляє в бакалаврів романо-германської філології творчий підхід до використання міждисциплінарних знань у своїй професійній діяльності, впровадження інновацій та нових інформаційно-комунікативних технологій (зокрема, машинного перекладу);

– сприяє набуттю ними навичок рефлексивного аналізу змісту і результатів своєї професійної діяльності й ділової співпраці з колегами і т.ін. [3, с. 38].

Натомість у реальній дійсності мають місце формалізм, застарілі форми і способи, що застосовуються в організації виробничої практики бакалаврів романо-германської філології. Про це свідчить відсутність сучасних зарубіжних і вітчизняних баз для проходження ними лінгвістичного, літературного й перекладацького стажування (державних установ і приватних перекладацьких агенцій, відділень), відповідного рівня фахівців з міжкультурної комунікації й наставників-перекладачів, що спеціалізуються в різних видах перекладу, інтернет-технологій, ЗМІ.

Крім того, згідно з Планом дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року [4] в умовах розвитку європейського простору вищої освіти, що сприяє набуттю вищими навчальними закладами позитивного освітнього іміджу (як для розширення спектру нових спеціальностей, затребуваних сучасним ринком праці, так і надання якісних освітніх послуг задля задоволення зростаючих інтелектуальних, соціокультурних і професійних потреб їх споживачів), особливого значення набувають питання їх інтегрованості в соціум, у пошуку нових ресурсів і можливостей для підтвердження свого високого соціального престижу.

З огляду на це, приступаючи до проектування концептуальної моделі модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології щодо формування в них конкурентоспроможності, перш за все, необхідно було звернути особливу увагу на взаємозв'язок між якістю тих прикінцевих результатів й освітньою діяльністю науково-педагогічних кадрів, які забезпечують їх спеціальність в умовах трансформації університетської лінгвістичної та іншомовної педагогічної освіти згідно з європейськими вимогами. Остання початковим пунктом передбачає стратегічні цілі й завдання, що сьогодні спрямовані на самостійне набуття бакалаврами романо-германської філології накопиченого людством соціального й культурного досвіду для подальшого відтворення й розвитку демократичного суспільства або тієї частини, яка, спираючись на вже засвоєне, є особливо важливою в

подальшому для розвитку їх особистості як професіоналів сфери міжкультурної комунікації та шкільної іншомовної освіти.

При цьому слід мати на увазі, що цілі професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології виражені у формі соціально значущого педагогічного продукту, який вони повинні відтворити в собі впродовж опанування змісту вищої освіти, що вказує на її якість. Різновид якості освіти вказує тільки на концептуальний орієнтир й напрям модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології. Натомість, якщо якість освіти є основою науково-педагогічної діяльності викладачів, а показником якості – конкурентоспроможність, отже, формування конкурентоспроможності бакалаврів романо-германської філології повинно стати стратегічною метою модернізації їхньої професійної підготовки в умовах ступеневої університетської освіти.

Загалом, ми, дотримуючись думки провідних українських вчених (В. Андрущенко, О. Глузман, І. Зязюн, В. Кремінь), розуміємо процес модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології як необхідний чинник перспективного розвитку університетської освіти щодо приведення у відповідність формування якостей їх особистості як конкурентоспроможних професіоналів з новими вимогами сучасного суспільства, держави і ринків інтелектуальних, соціальних та перекладацьких послуг на основі врахування наявних освітніх ресурсів і можливостей, принципів диверсифікації та настанов передового педагогічного досвіду вищої лінгвістичної школи.

На основі теоретичного аналізу та узагальнення наукової літератури [5], власних спостережень було узгоджено між собою такі параметри авторської дослідницької позиції щодо проектування концептуальної моделі модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології щодо формування в них конкурентоспроможності, що стосувалися:

- сутності соціального замовлення держави, суспільства та індустрії міжкультурної комунікації, перекладу та шкільної іншомовної освіти до вищої лінгвістичної школи стосовно якості прикінцевих результатів професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології;

- опису реального стану організації навчально-виховного процесу у вищій професійній школі за спеціальністю 6.010303 “Мова та література” (англійська, французька, німецька, іспанська);

- фіксації провідних суперечностей, що стримують ефективність процесу модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології у визначеному напрямі;

- проектування очікуваного результату модернізації у вигляді сформованості компонентів структури конкурентоспроможності бакалаврів романо-германської філології на сучасному ринку професійної праці;

- вияву необхідних для цього організаційно-педагогічних умов.

Між тим, зіставлення між собою визначених параметрів концептуальної моделі як наслідку усвідомлення нових тенденцій розвитку професії сучасного філолога і нових реалій функціонування ринку інтелектуальних, освітніх й соціальних послуг, з наявною теорією і практикою професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології

дозволяє стверджувати, що, незважаючи на досить високий попит на спеціальність “Мова і література” (англійська, німецька, французька, іспанська) з боку абітурієнтів, з кожним роком, як мінімум, у процесі їхньої професійної підготовки у вищому навчальному закладі все більше порушуються настанови провідних принципів дидактики вищої школи, що призводить до поглиблення визначених суперечностей, а саме:

- принципу науковості та єдності науково-дослідницької, навчально-пізнавальної, квазіпрофесійної й культурно-дозвіллевої діяльності бакалаврів романо-германської філології, який вимагає оновлення цілей, змісту, засобів, форм і методів їхньої професійної підготовки відповідно до сучасних вимог і прогнозованих нових тенденцій розвитку науки про “суспільство знань” і “суспільство з ринковою економікою”, а також науки про міжкультурну комунікацію, переклад, шкільну іншомовну освіту і відповідного виробництва – сфери міжкультурних, перекладацьких та освітніх послуг, зокрема під дією чинників глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства;

- принципу тісного зв'язку змісту, форм і методів навчання й виховання бакалаврів романо-германської філології з новими – ринковими соціально-економічними реаліями сучасного життя, інтенсивністю розвитку міжнародного й національного ринків міжкультурних, перекладацьких та освітніх послуг в умовах загострення конкуренції;

- принципу випереджального характеру вищої освіти та її орієнтованості на перспективний розвиток особистості майбутнього перекладача не тільки як суб'єкта професійного пізнання, спілкування й праці, але й активного суб'єкта ринку перекладацьких послуг;

- принципу професійної спрямованості всіх складових змісту вищої лінгвістичної та іншомовної педагогічної освіти бакалаврів романо-германської філології та оптимального співвідношення теоретичних і практичних форм організації процесу їх навчання;

- принципу врахування соціально-психологічних особливостей нового покоління бакалаврів романо-германської філології як інвесторів та споживачів ринку освітніх послуг вищої лінгвістичної та іншомовної педагогічної освіти та їх кардинально змінених освітніх потреб її професійних інтересів щодо змісту та технологій навчання, кар'єрного зростання й професійної самореалізації, успішного працевлаштування і фінансового благополуччя;

- принципу відповідності результатів підготовки бакалаврів романо-германської філології сучасним вимогам, що висуваються суспільством і конкретною сферою їх професійної діяльності – сферою міжкультурної комунікації, перекладу, шкільної іншомовної освіти, яка потребує відпрацювання різнобічних функцій і їхньої підготовленості до здійснення нових видів діяльності, що вимагає забезпечення їх конкурентоспроможності.

Під формуванням конкурентоспроможності бакалаврів романо-германської філології ми розуміємо спеціально організований процес, зумовлений ускладненням та ієрархізацією регулятивних механізмів їх життєдіяльності, інтеріорізацією зовнішніх регуляторів і становленням

механізмів саморегуляції й самодетермінації під впливом визначеної сукупності організаційно-педагогічних умов як зовнішніх обставин. При цьому враховано, що цей процес містить у собі три основних етапи: орієнтовний, основний і кваліфікаційний. Кожен з етапів, будучи обумовленим значущістю здобутих на ньому властивостей, які є інтегральними характеристиками конкурентоспроможної особистості бакалавра романо-германської філології, повинен формувати необхідні для успішного здійснення його професійної діяльності, в умовах розвитку ринку міжкультурної комунікації, перекладацьких та освітніх послуг, ознаки з урахуванням як індивідуальних можливостей і потреб, так і ресурсів освітньої та соціокультурної системи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Кар'єро зорієнтований підхід – це нова парадигма неперервної професійної освіти, спрямованої на забезпечення мотивації тих, кого навчають, до особистісно-професійного зросту та кар'єрної активності шляхом аналізу адекватності й перспективності обраної професійної траєкторії щодо ступеня реалізованості своїх здібностей, інтелектуальних та практичних потреб, професійних амбіцій.

Під ефективністю моделі модернізації професійної підготовки бакалаврів романо-германської філології, організованої на засадах кар'єро зорієнтованого підходу, ми розуміємо характеристику якості її прикінцевих результатів щодо формування в них компонентів конкурентоспроможності з урахуванням витрат освітніх ресурсів, що відображає динамку позитивних змін рівня інтенсивності їх вияву між початковим станом і досягнутим, й можливою продуктивністю функціонування цього процесу. Позитивна динаміка формування конкурентоспроможності бакалаврів романо-германської філології, відображаючи досягнення поставленої мети в рамках запропонованої концептуальної моделі модернізації їхньої професійної підготовки, зумовлена успішністю реалізації певних організаційно-педагогічних умов та відповідним комплексом їх методичного забезпечення. Вияв найбільш ефективних організаційно-педагогічних умов складає предмет подальших розвідок щодо модернізації вищої лінгвістичної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 136 с.
2. Иноязычное образование в XXI веке / Материалы междунауч.-практ. интернет-конф. / под ред. Ю.С. Воронникова. – Тобольск : ТГПИ им. Д.И. Менделеева, 2008. – 173 с.
3. Педагогіка вищої школи і вищої освіти : курс лекцій для магістрів: підручник для студ. вищ. навч. закладів / [І. П. Аносов, Т. Ф. Бельчєва, М. В. Елькін, М. І. Приходько, В. М. Приходько]. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2009. – 316 с.
4. Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року / Лист від 25.04.2001 р. № 1/9-168. // Інформаційний

зб. МОН України. – К., 2000. – № 65. – С. 2–14.

5. Професійна кар'єра випускника ПТНЗ: сучасний стан і перспективи формування : матер. регіональної наук.-практ. конф. 24 лютого 2012 року / за ред. О.С. Цокур. – Одеса : В.В. Букаєв, 2012. – 70 с.

УДК 378.147

М. О. Коростелін,
аспірант
(ДВНЗ “Донбаський державний
педагогічний університет”)

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТОВАРОЗНАВСТВА ТА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Складні й суперечливі процеси, які відбуваються в Україні на початку третього тисячоліття, вимагають підвищення рівня професіоналізму фахівців різних сфер діяльності, зокрема фахівців з товарознавства та комерційної діяльності, однією зі складових готовності до професійної діяльності яких є готовність до попередження конфліктів у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що науковцями значна увага приділяється питанням професійної підготовки фахівців з товарознавства та комерційної діяльності, висвітленню деонтологічних, морально-етичних, психологічних, історичних аспектів товарознавчої та комерційної діяльності (В. Апопій, Г. Васильєв, Л. Осипова, М. Леонов, О. Морозов, І. Синяєва, Ф. Панкратов, А. Орлов, Ф. Половцева, Р. Хизрич, Г. Черников, G. Hofstede, R. Jahnke, M. Stich та ін.).

Вивченню окремих питань професійної підготовки зазначених фахівців присвячено праці Т. Крамаренко (культура професійного діалогу майбутніх фахівців з товарознавства та комерційної діяльності), Н. Шевириної (моральні уявлення учнів щодо комерційної діяльності та врахуванні їх у процесі професійної взаємодії), Н. Ротової (комунікативно-мовна поведінка майбутніх фахівців у професійній діяльності), Т. Русецької (проектне навчання в процесі професійної підготовки товарознавців-комерсантів), Л. Карташової (підвищення ефективності педагогічних технологій підготовки спеціалістів-товарознавців), С. Симчук (використання інтерактивних технологій у професійній підготовці товарознавців-комерсантів), О. Куклін (організаційно-педагогічні умови професійного навчання фахівців комерційного профілю).

Водночас, незважаючи на різнопланові дослідження, названі підходи лише частково торкаються питання формування готовності майбутніх фахівців з товарознавства та комерційної діяльності до попередження конфліктів у професійній діяльності.

Метою статті є обґрунтування технології формування готовності